

1.11.2007

Projektbeskrivning: Anpassning av universitetsbibliotekens strukturer och serviceverksamhet till den nya universitetslagen och den strukturella utvecklingen av högskolorna

Rådet för Finlands Universitetsbibliotek föreslår, att undervisningsministeriet beaktar denna preliminära projekthelhet då ministeriet gör upp planer och allokerar resurser för kommande verksamhetsår. Om det är möjligt att allokera resurser för de projekt vi föreslår, är vi beredda att uppgöra ett detaljerat och konkret projektförslag.

Bakgrund

Den snabba förändring av omvärlden som inträffar under den närmaste framtiden inverkar på universitetsbibliotekens verksamhetsförutsättningar på ett sätt som är omöjligt att föreställa sig utan specialutredningar. Målet för projekthelheten är att insamla information om förändringen av verksamhetsmiljön betraktad ur olika perspektiv till grund för beslutsfattande bland universitetsbibliotekens ledning och undervisningsministeriets tjänstemän. I de utredningar som görs inom projekthelheten söker man en uppfattning om hur centrala förändringar kommer att inverka på universitetsbibliotekens serviceverksamhet och samverkan samt en grund för utveckling av dem. Undervisningsministeriets behov kan även ge upphov till behov av utredningar.

Projekthelheten indelas i separata projekt där verksamhetsmiljöns förändringseffekter granskas ur olika perspektiv. De centrala granskningsperspektiven är:

1. Universitetsbibliotekens administration, finansiering och strukturer,
2. Former för genomförande och samverkan inom universitetsbibliotekens service
3. Universitetsbibliotekens informations- och kommunikationsmiljö

1. Universitetsbibliotekens administration, finansiering och strukturer

Målet för högskolornas strukturella utveckling är ett ändamålsenligt antal högskolor och nätverk av verksamhetsställen och en högklassig verksamhet till kvalitet och genomslagskraft. För att dessa mål ska kunna uppnås förutsätter undervisningsministeriet att universiteten bildar större och effektivare helheter samt tydligt profilerar verksamheten. Grundprincipen för produktivetsprogrammet inom undervisningsministeriets förvaltningsområde utgörs av effektivare verksamhet, nedskärning av personalen på grund av mindre årskullar samt inrättande av gemensamma servicecenter.

Genom olika former av samarbete och samgång strävar man att effektivera verksamhetsformerna. Ur universitetsbibliotekens synvinkel sett finns det ett behov av att utreda fördelar och nackdelar gällande olika samarbetsformer och allianser utifrån universitetsbibliotekens organisering och serviceverksamhet. Utredningens syfte är att ta fram fakta om följande frågor:

- hur förändringarna i universitetslagstiftningen och universitetens strukturer inverkar på universitetsbibliotekens ekonomiska och administrativa ställning samt verksamhet (bl.a.

1.11.2007

beskattnings- och avgiftsfrågor, avgiftsbelagda och avgiftsfria tjänster, samarbetet mellan olika bibliotekssektorer)

- hur den tilltagande forskningen inverkar på bibliotekens tjänster och hur detta borde beaktas under åren 2009-2012 (utökade tjänster, open access)
- juridiska frågor som hänför sig till upphandling och inköp i en ny organisationsmiljö (till exempel bibliotekens samlingar)
- lagstiftning och strukturer ur en synvinkel som beaktar en jämlik tillgång till informationsmaterial
- hur universitetsbibliotekens samhälleliga serviceuppgift och finansiering ska bestämmas i ett nytt sammanhang
- universitetsbibliotekens möjligheter att utvidga sitt finansieringsunderlag samt effektivisera sin verksamhet

Resursallokeringsbehov: Ett årsverke med omkostnader (85 000 euro)

Tidpunkt: 2008 - 2009

2. Universitetsbibliotekens samarbetsformer

På nationell nivå har biblioteken genom frivilligt samarbete redan genomfört centrala strukturella förändringar, med hjälp av vilka man åstadkommit en avsevärd förbättring av de tjänster universitetsbiblioteken tillhandahåller för sina kunder. I sin nuvarande form är samarbetets strukturer komplicerade och kräver i synnerligen hög grad en egen arbetsinsats av universitetsbiblioteken. Med hjälp av utredningen tar man fram ett nytt slag av modeller för frivilligt samarbete mellan universitetsbiblioteken, konsortiesamarbete samt produktion av olika externa tjänster av vilka universitetsbiblioteken har behov genom att granska följande omständigheter:

- det europeiska högskoleområdets utveckling och betydelse för de finländska universitetsbiblioteken
- vilket slag av kompetensklustertänkande som kan tillämpas på universitetsbibliotekens och i vidare mening de vetenskapliga bibliotekens verksamhet.
- affärsverksmodellens effekter på universitetsbiblioteken bl.a. : Hur olika slag av modeller för centraliserad och extern produktion av tjänster lämpar sig för universitetsbibliotekens verksamhet samt de kostnadseffekter de medför.
- förhållandet mellan yrkeshögskolorna och universiteten samt mellan yrkeshögskolebiblioteken och universitetsbiblioteken samt samarbetsmöjligheter och bedömning av samarbetets kostnadseffekter.
- förhållandet mellan sektorforskningsinstitutionerna och universiteten, samt mellan sektorforskningsinstitutionernas bibliotek och universitetsbiblioteken, samt samarbetsmöjligheter och samarbetets kostnadseffekter.
- för universitetsbibliotekens frivilliga samarbete vill man ta fram strukturer som möjliggör ett långsiktigt och engagerande samarbete för utveckling och underhåll av tjänster och verksamhetsformer
- samarbetsformer och strukturer på internationell nivå

Resursallokeringsbehov: Ett årsverke med omkostnader (85 000 euro)

Tidpunkt: 2008-2009

1.11.2007

3. Universitetsbibliotekens informations- och kommunikationsmiljö utvecklas

Den alltjämt tilltagande mängden elektroniskt informationsmaterial samt vidareutvecklingen av e-administration och e-tjänster på Internet förutsätter att bibliotekens funktionsprocesser definieras och förnyas. Informationsanskaffning, -underhåll och -distribution i allt raskare takt förändrar bibliotekens roll i produktionen av tjänster: man vill få del av information i realtid och helst skraddarsydd direkt i inlärnings-, undervisnings- och forskningsprocesserna. Bibliotekens roll i publiceringsutbudet av elektroniskt material och standardiseringen av metoder och hjälpmedel i anknytning därtill växer. Organisationssamgång till följd av den strukturella utvecklingen medför effekter, som kräver ändringar på datasystems nivå.

Man utreder utvecklingsbehoven för universitetsbibliotekens elektroniska tjänster under åren 2009-2012, modellerar miljöer för universitetsbibliotekens elektroniska tjänster samt strukturer och funktionsprocesser för den därmed förenade data- och informationsmiljön jämte anslutningar till övriga elektroniska tjänster.

Den som genomför utredningen utarbetar i samverkan med universitetsbiblioteken en plan för hur universitetsbibliotekens informations- och kommunikationsmiljö skall byggas upp samt en bedömning av vilka projekt i anslutning till datasystemen som är gemensamma för samtliga universitetsbibliotek och utarbetar även projektförslag för åtgärder för utveckling av den informations- och kommunikationsmiljö som skall genomföras gemensamt. Därutöver utformar man den elektroniska forskningsinfrastrukturen som helhet på riksnivå med tanke på biblioteken.

Resursallokeringsbehov: Ett årsverke med omkostnader (85 000 euro).

Tidpunkt: 2008-2009.

Högaktningsfullt,

Jarmo Saarti
ordförande
Rådet för Finlands Universitetsbibliotek